

פאר מקדושים

פגיונים נדירים מספרים עתיקי יומין

פרשת ראה

לא תבשל גדי בחלב אמו. (יד כא)

עובדא ידענא בפרנקפורט דמיין שפּרחה תרנגולות לתוך קלחת חמאה רותחת על האש ומתה בתוכו, והורה גאון א' ומהולל מאוד (הוא רבנו ההפלאה) שאסור החמאה אפילו לגוים ושפכוהו בחוצות, ולבסוף הזכירוהו דבשר עוף בחלב מותר בהנאה. ובתוך כדי דבור השיב הגאון זצ"ל דאה"נ בהנאה מותרת אבל למוכרה לגוי אסורה, משום בליעת אבר מן החי דאסור לבני נח. והיה נראה לעין, דתחילת ההוראה לא היתה משום אבר מן החי, והיתה כשגגה שיצאה מלפני שליט, אך לא יאוונה לצדיק כל און, והזמין לו הש"ת תירוץ להצילו מכיסופא, (שהיתה לו זאת השאלה הראשונה בפרנקפורט).

(ש"ת חתם סופר, יו"ד סימן צד)

ולא ידבק בידך מאומה מן החרם. (יג יח)

באגרת שקבל אחד מגדולי דורו מק"ק קאסטנטיין ישן שבמדינת וואהלין, הודיעו לו על הגזירת הקשות שהיו אצלם בשנת תקכ"ח לפ"ק (כנודע שנהרגו אז אלפים רבים מבני), וכותב שם, אחרי זה בא אלי איש זקן ונשוא פנים קודם חג השבועות תקכ"ט לפ"ק, ואמר לי שגם הוא ממדינת אוקריינא וסיפר לנו כל המאורע, ואמר שהיה שם גאון אחד זקן ומפורסם, ותיכף בשמעו מהתחלת הגזירה במלון זאבאטין, הזהיר לאנשי ק"ק טיטיאוב, וגם שלח שלוחים לשארי הקהלות ואמר להם, בהיות שאחר גזירת שנת ת"ח מגזירת חמיל גזרו בחרם בכל מדינות ליטא ופולין וטורקייא שלא לדור במדינת אוקריינא, ועל זה נאמר ולא ידבק בידך מאומה מן החרם, בכך כל הרכוש שרכשתם במדינה זו הוא חרם. רק שגזרו מן השמים בשנת ת"ח שיקיים בהם מה שנאמר (בראשית ו' ג) ויאמר ה' לא ידון רוחי באדם לעולם בשגם הוא בשר והיו ימיו מאה ועשרים שנה, וכן עולה משנת ת"ח עד תקכ"ח ק"ך שנים, ופי' בתרגום, ואמר ה' לא יתקיים דרא בישא קדמי לעולם וגו', ארכא יהיבנא להון מאה ועשרין שנין אם יתובון. בכך אם תתעורר לעצתי תעזבו כל הרכוש שלכם ותברחו, ולא ידבק בכם מאומה מן החרם ותנצלו, ומי שיחוס על כבודו ויקח אף דבר קטן מן החרם לא ינצל עיי"ש.

(ראיתי בספר אחד, ונעלם לי שמו)

בנים אתם לה' אלהיכם, לא תתגודדו ולא תשימו קרחה בין עיניכם למת. (יד א)
נפש האדם ונשמתו הם חלק אלוה ממש, ולכן נקראים בנים למקום כמ"ש בנים אתם לה', ולכן לא תתגודדו למת, כי מיתת נפש הישראלי אינו מיתת עולם כמ"ש הרמב"ן על פס' זה בפירושו לתורה, ולכן א"א להתבטל כי הבן חלק האב ממש, וכמו שהוא יתברך נצחי כמ"כ שורש הנשמה העליונה, והוא ביאור נפלא ואמיתי בפסוק זה.

(שיח יצחק לרבי יצחק אייזיק חבר, דרוש לשבת שובה (בעמ' קכו))

ולא תקפוץ את ירך מאחיך האביון, כי פתוח תפתח את ירך. (טו ח-יא)
שמעתי מהרב רבי זרח מסקלאוו שפירש עפ"י מה שכתבו המפרשים בתהלים (עז עב) וירעם כתום לבבו ובתבונות כפיו ינחם, דקשה דהול"ל ובתבונות לבו, ואיך שייך תבונה בכף, ותרצו דהנה הצדקה מתחייבת הגדול לפי גדלו וכו' וכפי ערך המקבל אפי' עבד לרוץ לפניו. והנה ידו של האדם כשהיא פתוחה, אצבעותיו אינן שוות באורך שלהן, אבל כשקומץ את ידיו כל אצבעותיו שוות.

ועל זה הזהירה התורה לא תקפוץ את ירך, כלומר שלא יהא כל אדם שווה אצלך, כי לא זהו דרך ישכן אור הצדקה, רק פתוח תפתח את ירך, כלומר שתתן לכל אחד ואחד כפי מחסורו אשר יחסר לו אפילו עבד לרוץ לפניו. ועל זה אמר הכתוב 'בתבונות כפיו ינחם עכ"ל.

(מקור החכמה (ורשא תקע"ה) לרבי חיים עוזר מבראד)

ורעה עיניך באחיך האביון ולא תתן לו. (טו ט)

בספר הגלגולים דף יב כתוב, מי שהוא עשיר או שיש בידו להטיב לעניים ולנדכאים והוא קמצן, או שהוא בעל תורה ואינו רוצה ללמד לאחרים, כל אלו יתגלגלו בנשים. ולדעתי דלכן סמכו חז"ל (אבות פ"א מ"ה) יהיו עניים בני ביתך ואל תרבה שיחה עם האשה, דאם יתגלגל באשה יהיה בחבורת נשים ונשים דברניות הן, והטעם לפי שלא רצה להשפיע לאחרים ע"כ יצטרך להיות מן המקבלים.

(צנצנת המן (אופיבך תפ"ג) לרבי מנחם מן דיין בווארמייזא)

נתן נתן לו. (טו י)

בדרוש להספד על הצדיק וחסיד המאור הגדול מוה"ר גדליה אב"ד קאפנהאגן שמעתי מפי אנשים דק"ק דשם, שפעם אחת באו אליו שני בני אדם עניים, ולא היה בידו מעות לתת להם, ולקח כף של כסף ופרסה לשנים, ונתן הכף לאחד והחצי השני שהוא היד נתן לשני, ועל צדיק כזה נזכר לומר (משלי לא) כפ"ה פרסה לעני ויד"ה שלחה לאביון.

(דרך המלך, דרוש להספד (שקלאב תקנ"ח) לרבי יחיאל מיכל מקאלווריע)

לא תאכל עליו חמץ, שבעת ימים תאכל עליו מצות. (טז ג)

הנה שבעת המועדים המה מקבילים לשבעת הרועים, וחג המצות מקביל לאברהם אבינו שחי קע"ה שנה, ולכן אסור לאכול חמץ קע"ה שעות (ו' ימים כפול כ"ד שעות הם קס"ח שעות, ועוד ו' שעות מערב פסח דאכולין כל חמש) הרי הם קע"ה שעות כמספר שנותיו של אאע"ה.

(הגותן אמרי שפר (פרעמיסלא תרמ"ח) לרבי ישעיה נפתלי הירץ מדינוב)

חג הסוכות תעשה לך. (טז יג)

כתוב בספר נחמיה (ח יז) כי לא עשו סוכות ככתוב מימות יהושע בן נון, ויש להבין [למה עשו כעת סוכות ככתוב]. ושמעתי מהרה"ג מוה' חיים זאננפעלד ג"ד דהא בימי עזרא היו כותיים רבים, ומפני כן היו עושין אז סוכות ככתוב ממש, ב' דפנות ושלישית טפח, כדי לחזק דרש חכמינו ז"ל, וכימצינו במנחות פרק רבי ישמעאל וכן בריש מס' יומא עיי"ש.

(ויילקט יוסף מחברת יג (מונקאטש תרע"א) לרבי יוסף שוורץ מבאניהאד)

מוהר"ר פנחס הלוי הורוויץ ז"ל בעל הפלאה

נולד להגה"ק רבי צבי הירש אב"ד טשארטקוב שהיה בנו של הגה"ק מהר"ם טיקטין שהיה דור שלישי של הגה"ק האלקי רבי פנחס הורוויץ גיסו של רבינו הרמ"א, שעליו העיד המקובל האלקי רבי ישראל סרוק שהיתה לו נשמת ר' פנחס בן יאיר. הגאון ר' פנחס הלוי הורוויץ היה רבשכח"ג והאיר כל הארץ בתורתו בנגלה ובנסתר, דרש על כל קוץ וקוץ תלי תלים, עוקר הרים וטוחנן בשכלו החד. בתחילה היה אב"ד ויטקוב ואח"כ בלעכוביץ, ובשנת תקל"ב נתקבל לאב"ד בעיר הגדולה פראנקפורט, ומאז לא פסק הישיבה הגדול ממנו והרביץ תורה שם יותר מל"ג שנים.

הוא חיבר ספרים יקרים, ספרי הפלאה וספר המקנה שבת אחים פנים יפות, שו"ת גבעת פנחס, נתיבות לשבת, ועוד כמה חיבורים, והיה קדוש וטהור ומקובל גדול, הוא היה תלמיד המגיד הגדול האלקי הרבי ר' דוב בער ממעזריטש זצ"ל, והוא ביקש ממחותנו הגאון בעל נוב"י שאל יצער את הרבי ר' יחיאל מיכל מזלאטשוב, כי כל כוונתו לש"ש. אהבה גדולה היתה בינו ובין הגאון ר' מרדכי זאב מלבוב, וכן בינו לבין הגאון החסיד ר' נתן אדלער ז"ל. היו לו תלמידים הרבה גדולי ישראל ובתוכם מרן החת"ס, שהתאבל על מות רבו ימים רבים.

ובהיותו בן ע"ד שנים עלתה נפש רבינו ההפלאה בסערה השמימה, ביום ד' תמוז שנת תקס"ה לפ"ק, והניח בן גדול הגאון רבי צבי הירש בעל מחנה לוי ולחמי תודה שמילא מקום אביו ז"ל. (מליצי אש)

